

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 31
február 2021
cena 1 euro

2

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Byť silným neznamená byť hrubým

NÁŠ ROZHOVOR

„Som krajinár, lebo cez krajinu sa dá vyjadriť stav duše, všetky pocity, dať do nich krásu a harmóniu, ktorá dáva radosť zo života. Som humorista, lebo mám rád humor, ale i satirik, lebo sa zaujímam o veci verejné. Mnohé javy ma štvú, jedujú a nie som s nimi spokojný. Preto ich vykričím do svojich karikatúr. Nesiem tým svoju kožu na trh, ale to je už údel každého „šaša“. Lebo ja sa neberiem až tak vážne. To by som nemohol byť „srandista“ a mať rád humor a ľudí.“ Takto sa o sebe vyjadruje MILAN STANO, ktorého sme požiadali o rozhovor.

● **Vaším mottom je: „Maj silu zmeniť to, čo sa dá. Maj silu prijať to, čo sa zmeniť nedá. Maj silu a múdrosť rozoznať prvé od druhého.“ Dá sa to dosiahnuť aj bez použitia hrubej sily?**

Isteže. Jednoduchým spôsobom. Vypúšťam zo života „problémy“, neriešim hlúposti a každé ráno sa teším na nový deň, čo v ňom urobím. Zariadim si takú prácu a pohodu, že sa na to môžem už od rána tešiť.

Milan Stano pred obrazom Zázrivej.

Foto Pavol Boleček

A to je pre mňa dôvod na dobrú náladu. Rád sa smejem, pretože nevidím dôvod, prečo by som sa nemal.

● **Narodili ste sa v roku 1949, takže celý svoj produktívny život ste prežili v minulom režime. Obmedzoval vás v rozlete?**

Som slobodomyselný a tvorivý človek, preto nielen v minulom ko-

munistickom režime som najviac pociťoval nedostatok slobody a tvorivého myslenia. Vždy visel nado mnou Damoklov meč, že mi zakážu publikovať karikatúry, že sa nebudem môcť živiť svojou maliarskou výtvarnou tvorbou.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle

Ján Litecký Šveda
Korona trhance na február 2
Rafael Rafaj
Boj o spravodlivosť nevzdávame 3

Eva Zelenayová
Od ideologizácie systému je na skok k totalite 3
Helena Halková
Namiesto cukrikov, sol' 4

Spýtali sme sa Antona Čulena 5
František Vnuk
Traja slovenskí biskupi na laviči obžalovaných 6

Marián Tkáč
V časoch sv. Petra vládol u nás Vanio 7
František Vnuk
Tŕnistá cesta k dohode 8

ročník 31 • február 2021

Korona trhance na február

Všetci ľudia väznení a prenasledovaní komunistami dobre vedia, čo bol február 1948 – nástup jednotného myslenia a jednotného správania sa cez jednotnú „kultúru“ až po jednotné jedálne lístky s jednotnými bezmäsitými dňami v podnikových jedálňach. Čiže niečo také, čo nám tu opäť predvzdzajú naše masmédiá. (A v krajine, kde zajtra znamenalo už včera, mali aj „rybné dni“, na ktoré s nadšením spomínal môj brat, ktorý ryby nemohol ani cítiť, keď na jednej služobnej ceste celý deň hladoval.)

No vráťme sa k trhancom, aj keď len papierovým, bez sirupu. Najprv sa vrátim k pojmu, o ktorom sme už viackrát písali a ktorý hádam najviac pripomína to, aká zákonnosť tu zavládla po februári '48, k tzv. „extrémizmu“. Keďže ako vidíme, táto debata u nás nikam nevedie, tak sa obráťme na demokratické krajiny, kde už s tým majú nejaké skúsenosti a hlavne, podstatne dlhšiu dobu u nich už tá demokracia funguje. Uvediem iba dva citáty z poslednej doby. Univerzitný profesor Christoph Butterwegge na stránke „Spolková centrála pre politické vzdelávanie“ píše: „Extrémizmus je bezobsažný bojový termín“ (ein inhaltsleerer Kampfbegriff). A ďalší významný právnik Josef Schüsslburner, ktorý bol v rokoch 1985 - 2018 vo vysokých nemeckých vládnych funkciách, medzitým aj na generálnom sekretariáte OSN a v bruselskej Európskej komisii, hovorí: „Extrémizmus nie je právny pojem, ale bojový. Nenachádza sa ani v splnomocňovacích podkladoch ústavného súdu; ústavný súd v svojom uznesení z roku 2010 uznal jeho právnu nepoužiteľnosť.“ A dodáva, že je to pojem na presadzovanie úzko straníckych záujmov.

Takže extrémizmus je bezobsažný bojový termín

Prečo práve politickým väzňom záleží na tom, aby sa tento vágny pojem nepoužíval v práve? Tak predovšetkým práve preto, že sme si už dosť užili mučenia v červených väzeniach, kde odsudzovali za veľmi podobne formulované „trestné činy proti republike“. Presnejšie – odsudzovali tak, ako sa prokurátorom zachcelo, čo takýto „super presný“ právnický termín opäť umožňuje. Jednoducho, sme proti rozkladu práva.

No a potom aj preto, že ako vlastencov nás mrzí prepadnutie celkovej právnej kultúry. Veď to je doslova návrat do doby kamennej, kde ide len o to, kto si vystrúha väčší kyjak. Aristoteles už pred viac ako 2 000 rokmi zistil, že ak nevládnú presné zákony, ale človek so všetkými svojimi slabosťami, potom vládne – zviera. Ale keďže už komunisti či ich potomkovia vedeli niečo o základoch európskej kultúry? Naopak, dodnes proti nej bojujú, raz ako marxisti, inokedy ako neomarxisti. O takýchto spôsoboch písal aj Alexander Solženicyn, ktorý poukazoval na to, že bolševický systém sa pozná podľa toho, že kriminálnikov šetrí, no politických protivníkov kriminalizuje.

Druhý maličký trhanec je návrh na stávkku: ak by niekto mal záujem, stavím sa o celkom peknú sumu, že ak mi vyberiete päť ľubovoľných slovenských rozprávok, minimálne na štyri z nich vám

urobím posudok ako na extrémistický materiál. A keď sa na nejakú predsa len bude robiť ťažko, ušetrím si prácu a vyhlásim, že to sa autori iba rafinovane pretvarovali, čo je ešte nebezpečnejšie...

Ateisti v kurze

Trhanec štatistický. Nedávno som sa dostal ku kvalifikovaným odhadom, ako je to v súčasnosti s náboženskou situáciou v Európe. Stručne: katolíkov je v celej Európe najviac, asi 278 miliónov, ortodoxná cirkev je ako druhá v poradí s 200 miliónmi veriacich, 69 miliónov je protestantov, 26 miliónov anglikánov, asi 100 miliónov je bez náboženstva. Moslimov je dosť ťažké odhadnúť, momentálne sa odhadujú na 58 miliónov. Prečo to tu uvádzam: keď si pozriete tieto čísla, musí vám ako prvé udrieť do očí, že prakticky celý spoločenský, ale aj umelecký diskurz v Európe určuje práve početne relatívne slabá skupina neznášanlivých a nenávisťných ateistov. Katolíci a ďalší kresťania sú z mainstreamu úplne vytlačení a moslimovia, ktorých mainstream doslova hýčka, oňho aj tak nestoja, oni majú svoje minarety, ktoré sa zázračne rozrastajú. Takže to je vážna téma na zamyslenie pre našich kresťanov. Situáciu v Európe síce tak ľahko nezmeníme, no niekde treba začať – hoci aj na Slovensku, k čomu nás vyzýval aj svätý otec Ján Pavol II.

Do smiechu nám momentálne síce veľmi nie je, možno preto v ostatnom trhanci poviem jeden vtip. Taký klasický židovský, o zázračnom rabínovi z Mukačeva. V Mukačeve sa už roky chválili pred susedmi, akého oni majú zázračného rabína. Napríklad, vyšiel na najbližší kopec, zaclonil si zrak a vyhlásil, že v Moskve je práve obrovský požiar, veľké nešťastie... Všetci v meste si to úctivo podávali ďalej. Onedlho zavítal do Mukačeva obchodník z Moskvy. Všetci ho hneď obstúpili, aby sa dozvedeli detaily, čo za katastrofu to bolo. A on sa pýta, o akom požiari že to rozprávajú. No predsa o tom, čo minulú sobotu videl náš zázračný rabín. „Ale, prosím vás, nijaký požiar v Moskve nebol, ten váš rabín vôbec nie je zázračný...“ „Ako že nie je zázračný, veď už len to, že tam vôbec dovidel!“ No nielen v Mukačeve, ale na celom svete aj komunisti majú takého svojho „zázračného rabína“, ktorý sa volal Karl Marx. Hoci sa nič z jeho predpovedí do budúcnosti nesplnilo, nijaký komunizmus či splynutie robotníkov a inteligencie, alebo mesta a dediny, naopak, najväčšie ekologické škody či najväčšie hory mŕtvol nám tu zanechalo práve marxistické učenie. No naši súdruhovia nedajú naňho dodnes dopustiť. Veď už len to, ako ďaleko dovidel...

Ruský spisovateľ Michail Prišvin pripúšťa, že v komunizme predsa len k nejakému splynutiu, presnejšie ku skríženiu došlo: ku skríženiu človeka a opice.

Ján Litecký Šveda

predseda PV ZPKO

PS: Ak by sa niekomu tieto slová videli príliš príkre, treba si uvedomiť, že Prišvin osobne zažil tie najkrvavejšie orgie v dejinách ľudstva, červený teror rokov 1917-1923.

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] • **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košiar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petránský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-5263 8156 • **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **IČO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 1 EURO • **Predplatné:** 10 EUR/kalendárny rok • **Predplatné pre zahraničných abonentov:** 50 USD vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

Boj o spravodlivosť nevzdávame

Úprimne vítame každú pomoc od štátu pre bývalých politických väzňov a ich rodiny. Novela zákona o príplatku k dôchodku (365/2020 Z.z.) z dielne OĽaNO, ktorá priznáva aj jednorazovú sumu 1989 eur, priniesla aj rozpačitosť a mnohé nejasnosti. Preto sa téme venujeme aj vo februárovom čísle. Chceme ukázať všetky dostupné možnosti. **Veteráni**, ani ich vdovy v podstate nemusia robiť nič. Politickí väzni a pozostalé osoby po nich **bez štatútu veterána** majú niekoľko možností, aby dosiahli spravodlivosť a súlad s ľudskými právami, pretože žijeme v právnom štáte.

Najskôr však vysvetlíme našu aktivitu smerom k poslancom koalície predtým, než rozpačitý, deliaci zákon, schválili. A to napriek našim upozorneniam na vytváranie ľudí dvoch kategórií. Treba povedať, že odmietli aj stretnutie s vedením PV ZPKO, aj naše výhrady spôsobom „o nás-bez nás“. Aj z mnohých rozhovorov s vami sme chceli dosiahnuť spravodlivú rovnakú kompenzáciu pre všetkých väzňov.

Rovnaký prístup k všetkým väzňom a všetkým kategóriám (oprávneným osobám) vychádza z faktu, že odškodňovací proces sleduje sociálnu kompenzáciu za diskrimináciu na trhu práce v bývalom režime ako pokračovanie v zmieriňovaní spáchaných krívd na obetiach komunizmu. Rozdielne sumy za rovnaké sociálno-ekonomické znevýhodnenie občanov druhej kategórie tak nemôžu obstáť, pretože opačný prístup sa javí v rozpore so zákonmi aj ústavou SR.

Prvou možnosťou ako získať príspevok aj zvýšenie príplatku je **individuál-**

na žiadosť politického väzňa, alebo pozostalej osoby po ňom na ÚPN o vydanie štatútu veterána. Na stránke ÚPN www.upn.gov.sk sa nachádza príslušné tlačivo s ôsmimi stranami, ktoré treba vyplniť a zaslať žiadosť. Podľa číastkových štatistik nemá asi polovica našich členov alebo pozostalých osôb štatút veterána. Predpokladáme, že sa niekoľko stovák väzňov zo všetkých troch organizácií obráti na ÚPN. Ten má však obmedzené kapacity. Tu je prehľad ročných priznaní za roky 2013 až 2019: 87, 21, 43, 31, 39, 20 a 49. Samozrejme vyvineme maximálne úsilie, aby ÚPN aj vzhľadom na pokročilý vek členov maximalizoval svoje možnosti.

Predo predkladáme aj spoločnú možnosť – obrátiť sa na Ústavný súd. Ale nie individuálne, pretože je to zložité – túto možnosť má len osoba, ktorá bola preukázateľne poškodená rozhodnutím o neudelení štatútu. Každé rozhodnutie Ústavného súdu pôsobí ako precedens a vzťahuje sa na všetky poškodené osoby. Na ÚS SR by sa mohli preto v mene politických väzňov obrátiť poslanci (najmenej 30). Pokúsime sa osloviť viaceré kluby. Ďalšími štátnymi orgánmi s právom posúdiť zákon na ústavnom súde je verejný ochranca práv (ombudsmanka) a generálny prokurátor. Využijeme aj túto možnosť v mene vás, poškodených. Ide totiž aj o princíp. V poslednej dobe sa práve mnohé princípy obchádzajú, ignorujú či pošliapavajú. A s týmito stavom sa ako organizácia ľudí vzdorujúcich akejkolvek totalite, bojujúca za demokraciu, nemôžeme zmieriť.

Rafael Rafaj
podpredsa PV ZPKO

Od ideologizácie systému je na skok k totalite

Našej organizácii často vyčítajú korporatívne médiá finančnú podporu zo strany štátu. Vraj štát nemá prečo financovať noviny politických väzňov. Ak ich chcú vydávať, nech si nájdu súkromný kapitál. Aktivita korporátnych médií sú výsostne záujmové a jedným z ich cieľov je odstrániť názorových oponentov. Ibaže to naráža na mantinely demokracie. Ústava SR zaručuje pluralitu médií a je na štáte, akým spôsobom ju zabezpečí. Či priamou podporou médií s rôznym názorovým obsahom alebo vytvorí podmienky na ich financovanie. Žiaľ, na Slovensku sa ujala prvá možnosť, no súčasne najzávislejšia od politickej vôle tej-ktorej štátnej reprezentácie. Prvýkrát ju predviedol exminister kultúry Milan Kňažko, keď podfinancovaním Literárneho týždenníka ho chcel prakticky zlikvidovať.

Že o politických väzňoch komunizmu súčasná generácia takmer nič nevie, svedčia aj výkriky, aby si sami fi-

nancovali časopis. Po roku 1945 mnohí odporcovia komunistického režimu dostali drakonické tresty len preto, že trebárs vylepovali plagáty s textom: „Smrť komunizmu!“ Až do roku 1989 tí, čo prežili, živorili na okraji spoločnosti. Odkiaľ by teda mohli mať kapitál na

SLOVO SVEDECTVA

financovanie svojich novín? O politických väzňov nemali záujem finančné korporácie, ktoré sa k majetkom dostali najmä nekalými operáciami. Ako Prvá slovenská investičná spoločnosť, ktorá stála pri založení denníka Sme. Neskôr ho podporil Soros a v súčasnosti sa na jeho financovaní podieľa Penta. Mimochodom, je zarážajúce, ak sa novinár (Martin Milan Šimečka) obdivne vyjadruje o podvode na burze, z ktorého Soros získal obrovský kapitál. Podobne za založením denníka N stoja finanční žraloci z Esetu. A prostredníctvom svojich médií uplatňujú svoje záujmy! No štát je tu na to, aby vyvážil pôsobenie médií na trhu a vytvoril systém na ich pluralitnú existenciu, čo

je v demokratickej spoločnosti základná požiadavka pre všetky sféry života. Ak by napríklad zanikla pluralita politického systému, ocitli by sme sa v totalite.

O novinároch prevláda všeobecná mienka, že sú strážcami demokracie. To akosi o novinároch našich korporátnych médií neplatí. Ako si totiž vysvetliť, že sa vôbec nevyjadrujú k bezprecedentnému nastoľovaniu liberálnej demokracie prostredníctvom verejnoprávnej televízie? To im ideologizácia politického systému neprekáža? Veď Ústava SR hovorí jasne, že SR sa neviaže na nijakú ideológiu! Ak zoberieme do úvahy, že hlavný mediálny prúd je nositeľom názorov liberálnej demokracie, potom je zjavné, že sa nebude kriticky vyjadrovať k zneužívaniu RTVS v prospech liberálnej demokracie. A útoky liberálnych médií na tlač iného názorového prúdu sú prakticky v súlade s ich záujmami. Ale demokratickému štátu by to nemalo byť jedno!

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Namiesto cukríkov, soľ

Písal sa rok 1958. Pásla som husi na majeri s ostatnými deťmi z našej dediny. Bol krásny letný deň. Zrazu niekto zakričal: "Pojazdná predajňa ide!" Všetci sme sa otočili k ceste, či naozaj. Veľmi som sa potešila. Konečne uvidím veľa cukríkov a ostatných sladkostí. U nás v tom čase cukríky len vidieť, bol zážitok.

Všetky deti sa rozprchlili domov, aby si priniesli nejaké peniažky na sladkosti.

Ja som vedela, že moji rodičia išli do práce do družstva, ktoré bolo založené asi pred dvoma rokmi. Mama pracovala na poli ďaleko, ale otecko kosil dosť blízko, vtedy už družstevnú lúku. Keďže som usúdila, že by som to mohla stihnúť, rozbehla som sa za ním, aby mi povedal, kde máme peniaze, aby som si aj ja mohla niečo kúpiť, tak ako deti železničiarov. Keď som k nemu dobehla, nevedela som mu ani poriadne vysvetliť, čo chcem, taká som bola udychnutá. Keď otecko konečne pochopil čo chcem, odložil kosu, rozplakal sa a povedal mi: „Dieťa moje, veľmi vďačne by som ti dal, ale my nemáme na svojom bydle ani dve koruny“. Vtedy som sa rozplakala aj ja, ale nie za to, že nebudem mať cukríky, ale veľmi mi bolo ľúto otca, ktorý začal stavať domček predtým, ako nám všetko zobrali do družstva. Prišli sme o pôdu, zvieratá, o príjem na obživu a dostavenie domčeka. Predtým prišiel o ušetrené peniaze pri zmene peňazí a jeho otec

Helena Halková (v strede) počas spomienky na Barbarskú noc.

Foto Eva Zelenayová

o všetky úspory. Aj o svokrov majetok kvôli podvodu, keď mu predali pôdu, ktorá nepatrila predávajúcej. Táto s ukradnutými peniazmi ušla do zahraničia.

Keď som prestala plakať, vrátila som sa na majer a vošla pod dosku na pojazdnej predajni s pocitom zbitého psa. Ale detská zvedavosť bola veľmi silná, tak som pod tou doskou, ktorá slúžila ako pult, otočila hlavu dohora a snažila som sa aspoň vidieť, čo ostatní kupujú. V tom

niečo zašuchotalo, predávajúcej sa roztrhlo papierové vrečko a soľ, ktorú vážila, sa mi vysypala rovno do očí. Silno ma to zaštipalo, rozbehla som sa k blízkej studni, aby som si zachránila oči. Neplakala som. V hrdle sa mi urobila hrča.

Tu ešte musím dodať, že v tom čase družstevníci nedostávali detské prídavky. Bola to najnižšia spoločenská vrstva, ktorá v pote tvári dorábala chlieb a mäso aj pre tých, ktorí ich o všetko pripravili.

Helena Halková

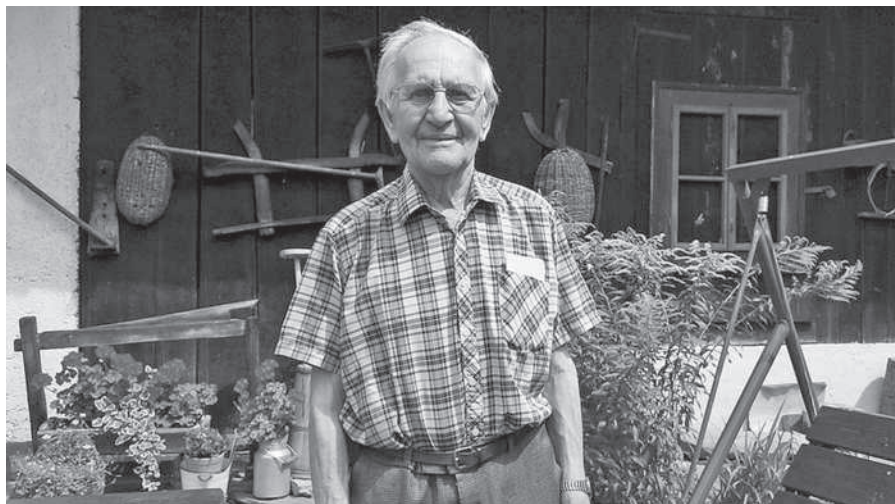
Barbarská noc v Bystrici drieme

V pondelok 15. apríla 2019 na poludnie sa v Banskej Bystrici po štvrtý raz uskutočnila pietna spomienka na Barbarskú noc. Politickí väzni Zväzu protikomunistického odboja si pripomenuli udalosti z 13. na 14. apríla 1959, keď bolo prepadnutých 56 kláštorov a rehoľných domov, v ktorých žilo 800 rehoľníkov. Neskôr zatkli a odsúdili na roky väzenia aj ďalších diecéznych kňazov. Ich mená za Banskobystrickú diecézu sú na pamätnej tabuli na budove biskupstva od roku 1998.

Článok o spomienke na Barbarskú noc v Banskej Bystrici mal názov: Barbarská nov v Banskej Bystrici ožíva. Žiaľ, prišiel rok 2020 a koronavírus pretrhol sľubne sa vy-

vijajúcu tradíciu, ktorej autorkou bola predsedníčka regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici Helena Halková. Vzdať úctu obetiam a byť živým svedectvom doby totalitnej zvrhlosti, prenasledovania ľudí za iné alebo kritické názory, vieru či vlastenectvo prišli bývalí politickí väzni zo všetkých krajov Slovenska. Čo prinesie rok 2021 zatiaľ nevieme. Nevieme, či bude možné organizovať hromadné podujatia a pokračovať v začatej tradícii. Na snímke v strede Helena Halková na spomienkovom pietnom akte v roku 2019. Sprava predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda, zľava duchovný organizácie dp. Ján Košiar.

(red)

Pavol Turčina pred rodičovským domom.

Foto Eva Zelenayová

Odboj sa skončil skôr, než sa začal

Stručný oznam zo Žaškova znel: Vo veku 88 rokov, 28. decembra 2020, zomrel **Pavol Turčina zo Žaškova**, člen **PV ZPKO** v Dolnom Kubíne. S pánom Turčinom odchádza do večnosti ďalšia obeť komunistického režimu. V septembrovom čísle Svedectva v roku 2018 vydal svedectvo o tom, ako sa bývalý režim porábal s každým, kto preň nemal pochopenie. Na otázku, čo urobil, že ho v roku 1950 odsúdili na šesť rokov väzenia, povedal: „**Za jeden jediný leták, ktorý mi dal bratranec Paľo Brodňanský. Dokonca ho u mňa ani nenašli, lebo cestou do Turian som ho vyhodil z vlaku. Išiel som tam vybaviť naostrenie nožov, keď som zbadal, že sa deje nejaká razia. Prezerali batožinu, osobné veci, dosiaľ som nezistil, čo to bolo, ale kontrolovali všetkých a všetko. Ten leták som mal u seba, ale stihol**

som ho vyhodit, takže mi nič nenašli. Keď však bratranca vyšetrovali natvrdo, priznal sa aj k tomu, že mi dal leták. To bola všetka moja vina.“

O aké letáky išlo? Študenti z prírodovedeckej fakulty v Bratislave sa postavili na odpor proti obnove Česko-Slovenska a komunistickému režimu a prostredníctvom letákov informovali verejnosť, že sa začína odboj, čo sa ide robiť, že sú pripravení. Ibaže odboj sa skončil skôr, než sa začal a študenti, ale nielen oni, skončili v Jáchymove. Rodičia Pavla Turčinu boli roľníci a Pavol bol najstarší z troch detí. Azda netreba pripomínať, ako veľmi doma chýbal.

Ďakujeme pán Turčina, že ste nám rozpovedali svoj životný príbeh. Čest' Vašej pamiatke!

(ez)

SPÝALI SME SA

Antona Čulena

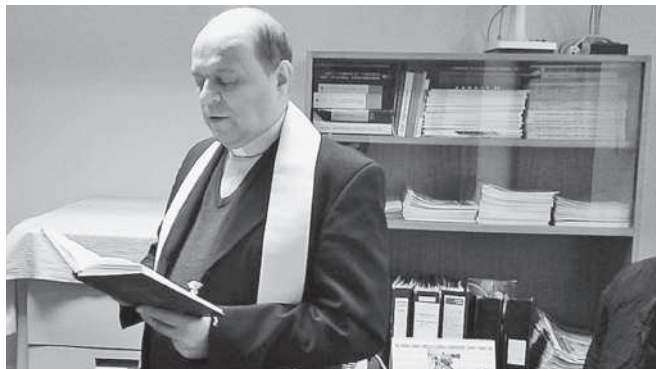
predsedu OZ Aliancia za nedeľu
a vydavateľa rovnomennej
webovej stránky

● Hovorca Konferencie biskupov Slovenska Martin Kramara sa nedávno vyjadril k šíreniu dezinformácií prostredníctvom webov a medzi tie, ktoré neodporúča, zaradil aj váš. Na index sa dostali aj Gloria.tv, Svetlo sveta a Christianitas. Menoval aj weby z hľadiska prostredia Katolíckej cirkvi „skutočne spoľahlivé“, ako TK KBS, Rádio Lumen či Tv Lux. Čo si myslíte o iniciatíve hovorcu TK KBS?

Je to už najmenej štvrté stanovisko KBS vydané voči Aliancii za nedeľu - Slovensko, o.z., (AZN) resp. voči jej predsedovi, pod ktorými je podpísaný hovorca KBS M. Kramara. Celé detstvo a mladé roky som prežil v službe Bohu v kostole a na fare, kde sme tajne vyrábali rôzne fotografie a texty do náboženských kníh, samizdatové Biblie. Každodenná účasť na svätej omši, svätá spoveď, sväté prijímanie, ale aj každodenná modlitba sv. ruženca boli vždy pre mňa samozrejmosťou. Hneď po páde komunistického režimu sme na fare zriadili učebňu, kde sme evanjelizovali mládež a vyučovali náboženstvo. Už niekedy v roku 1992 som sa stal poslucháčom katechetického kurzu v Petržalke pod vedením saleziánov a po jeho skončení som popri zamestnaní vyučoval náboženstvo. Po ukončení štúdia na CMBF UK som vyučoval náboženstvo na mnohých školách v Petržalke podľa potrieb farnosti. A dnes ma KBS prostredníctvom svojho hovorcu označí za personu non grata pre Cirkev... Čo si asi mám o tom myslieť?

Zjavenie Pána tradične

Ani Covid 19 neprekazil požehnanie priestorov ústredia našej organizácie. Ako každý rok na deň Zjavenia Pána, aj tohto roku duchovný organizácie dp. Ján Košiar požehnal priestory našej organizácie. Pravda, spomienka na Troch kráľov bola vždy v minulosti príležitosťou na stretnutie väčšieho počtu našich členov a neraz ponoriac sa do zaujímavých spomienok sme sa dozvedali príbehy, aké v knihách nenájdete. Nezabudnuteľným zostal humor Tonka Semeša, s akým spomínal na príhody z väzenia. Bez zloby a hnevu, naopak tvrdil, že to bola najlepšia škola jeho života. Na mnohých už iba spomíname. Tak, ako tohto roku. (ez)

ThDr. Ján Košiar pri posviacke ústredia PV ZPKO.

Foto Eva Zelenayová

Traja slovenskí biskupi na lavici obžalovaných

(K 70. výročiu)

V týchto dňoch si pripomíname 70. výročie hanebného procesu, v ktorom komunistické súdnictvo nespravodlivo uvalilo ťažké tresty na troch nevinných slovenských arcipastierov: Jána Vojtaššáka, Michala Buzalku a Pavla Gojdiča. Tento krutý akt bol vyvrcholením perzekučných opatrení ateistického režimu proti Katolíckej cirkvi na Slovensku. Toto nepriateľské ťaženie „ľudovo-demokratického“ režimu proti Cirkvi sa začalo už v roku 1945. Nadobudlo však svoju krutejšiu podobu v roku 1948, keď sa komunisti násilným prevratom zbavili svojich buržoáznych partnerov v Národnom fronte.

Do vyostrenej konfrontácie, ktorá nastúpila po februári 1948, sa dostáva slovenský biskupský zbor značne oslabený. V priebehu niekoľkých rokov stratil svojich najrozvážnejších členov: v júni 1947 zomrel biskup Pavol Jantausch, v decembri 1948 arcibiskup Karol Kmeľko a v januári 1950 biskup Andrej Škrábik.

Prvým viditeľným opatrením, ktoré signalizovalo novú fázu proticirkevného boja, bolo dosadenie vládnych zmocnencov do biskupských úradov. Títo zmocnenci, ktorých oficiálne vymenovalo kultové oddelenie Poverenia školstva vied a umení, mali pôsobiť ako kontrolóri a usmerňovatelia všetkého, čo sa na biskupských úradoch deje. Cenzurovali poštu a telefonické rozhovory, rozhodovali, kto smie vykonať návštevu u biskupov, bez ich súhlasu nemohli vyjsť nijaké obežníky alebo informácie, atď. Prví biskupi, ktorých postihla táto pozornosť vládnych kruhov boli: spišský biskup Ján Vojtaššák (kam bol ustanovený za zmocnenca Ľudovít Kňazovický) a trnavský apoštolský administrátor Ambróz Lazík (kam bol poslaný Rudolf Martiš). Títo zmocnenci začali „úradovať“ 23. júna 1949. V nasledujúcich mesiacoch dostali zmocnencov aj ostatní biskupi.

V jeseni 1949 – podľa pokynov z Prahy – ÚV KSS určil Slovenskému úradu pre veci cirkevné (SÚC) úlohu „**preberať vedenie jednotlivých diecéz do našich rúk pomocou obsadenia kľúčových funkcií cirkevných organizácií lojálnymi nášmu režimu oddanými kňazmi vlastencami.**“ To znamenalo, že tlak na biskupov sa začal zvyšovať a postupne bola na nich uvalená „izolácia“, čo v praxi znamenalo domáce väzenie. Medzitým v apríli 1950 sa odohrala tzv. Akcia P, v rámci ktorej bola zlikvidovaná slovenská Gréckokatolícka cirkev a jej dvaja biskupi, Pavol Gojdič a Vasil Hopko, boli uväznení 28. apríla 1950. V nasledujúcich mesiacoch bol uväznený trnavský pomocný biskup Michal Buzalka (v júli 1950) a v septembri 1950 sa ocitli za mrežami väzenia spišský biskupi Ján Vojtaššák a Štefan Barnáš.

Ku koncu roka 1950 všetky slovenské diecézy boli pod úplnou kontrolou režimom dosadených vládnych zmocnencov. Povoľní a poslušní generálni vikári boli iba „prevodové páky“ nariadení, ktoré prichádzali z vonka, či sa už týkali premiestňovania kňazov, účasti na brigádach, mierových manifestáciách a iných podobných podujatiach, ktorými prenasledovatelia Cirkvi terorizovali episkopát, kňazstvo i veriaci ľud.

V tejto atmosfére strachu a neistoty došlo aj k ohavnému procesu s tromi slovenskými biskupmi: Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom. Monsterproces bol časťou celoštátneho „úderu na pastierov“, o ktorom, z poverenia ÚV KSČ, rozhodla 27. februára 1950 tzv. *cirkevná šesťka*

v zložení: Alexej Čepička, Zdeněk Fierlinger, Václav Kopecký, Zdeněk Nejedlý, Viliam Široký a Vladimír Clementis.

Pôvodne mali byť postavení pred súd pracujúceho ľudu vedúci predstavitelia českej a slovenskej hierarchie spoločne, ale potom sa ukázalo, že je „praktickejšie“ mať dva procesy. A tak českých a moravských cirkevných hodnostárov (Zela a spol.) súdili a odsúdili v dňoch 27. novembra – 2. decembra 1950 v Prahe a slovenských biskupov (Vojtaššák a spol.) súdili a odsúdili v dňoch 10. – 15. januára 1951 v Bratislave.

Tento proces mal byť smrteľnou ranou nielen slovenskému katolicizmu, ale aj slovenskému národnému sebavedomiu. Minister spravodlivosti Štefan Rais to vyjadril na zasadnutí tzv. koordinačnej komisie 19. septembra 1950 slovami: „Je treba v ňom rozbíť farskou republiku.“

Priebeh procesu sa pripravoval v Prahe od marca 1950. V Prahe, v smutnoznámej Ruzynskej väznici, sa nachádzali aj uväznení slovenskí a českí biskupi.

Proces pripravovala 12-členná Koordinačná komisia pozostávajúca zo zástupcov Ministerstva spravodlivosti, Štátnej bezpečnosti, Štátneho úradu pre veci cirkevné a Štátnej prokuratúry. Všetci účastníci boli starostlivo vybraní a náležite inštruovaní. Otázky sudcov i prokurátora, odpovede obžalovaných, záverečné reči, ba i rozsudok boli vopred vypracované a podľa potreby prepracované.

Biskupi boli medzitým vystavení krutým, ale osvedčeným sovietskym vyšetrovacím metódam, ktoré vedeli zlomiť každého. Podľa úradného záznamu najdlhšie vzdoroval biskup J. Vojtaššák. Na schôdzke Koordinačnej komisie 3. októbra 1950 referoval predstaviteľ ŠtB, že „nejústrednejší postava Vojtaššák houževnatě vše zapírá... vyjadruje se o našich orgánech, že jsou to rudí ďáblové.“ Fyzickému a psychologickému trýzneniu sa však fyzicky nedalo natrvalo odporovať a 11. novembra podpísal „priznanie“ Gojdič, 13. novembra Buzalka a 16. novembra Vojtaššák. Koncom decembra boli väznení biskupi prevezení z Prahy do Bratislavy.

Na zasadnutí Politickej komisie 8. decembra 1950 L. Holdoš – podľa inštrukcií ÚV KSČ – takto načrtol celkový plán súdneho procesu: „My na tomto procese máme súdiť hierarchiu ako celok, nie však odsúdiť ju. Máme ju odhaliť ako celok a odsúdiť máme len tých troch... Musíme Vatikán postaviť do takého svetla, že podporuje Ameriku a jej cieľe, teda je proti ľudu, proti jeho budúcnosti, proti Sovietskemu zväzu a je za vojnu...“

Súdne konanie sa začalo 10. januára 1951. Rozsudok bol vynešený 15. januára 1951 (podľa zák. č. 231/1948). Ján Vojtaššák, 74-ročný starec, bol odsúdený na 24 rokov žalára, konfiškáciu majetku, 500 000 korún pokuty a straty občianskych práv. Michal Buzalka a Pavol Gojdič boli obaja odsúdení na doživotný žalár, konfiškáciu majetkov, 200.000 korún pokuty a straty občianskych práv.

I keď neskôr, počas tzv. odmäku a boja proti kultu osobnosti, Buzalka a Vojtaššák boli formálne „amnestovaní“, nesmeli sa vrátiť na Slovensko, boli naďalej pod policajným dozorom a zomreli ako väzni komunistického režimu: Buzalka v decembri 1961 v Charitnom dome v Táboře a Vojtaššák v auguste 1965 v Senohradoch pri Prahe. Bl. biskup Gojdič zomrel v leopoldovskej väznici v júli 1960.

Večná časť ich posvätnej pamiatke!

František Vnuk

V časoch sv. Petra vládol u nás Vanio

História je naozaj učiteľkou – pravdaže iba tých či toho, kto sa učiť chce. Na druhej strane keď nevidíš hviezdu, ktorá ťa má viesť, ešte to neznamená, že hviezda nesvieti, že teda dejiny nie sú, že ich nemáme. Nezabudnuteľný Tóno Semeš, ktorý nás pred rokom predišiel do večnosti, mal pravdu – Nie sme tu odvčera. Dvadsaťosem rokov – od prvého januára 1993 – máme štát pod menom Slovenská republika, ale jeho možností oboznamovať sa s našou nefalšovanou a nezamlčovanou históriou zďaleka nevyužívame tak, ako by sme mohli a mali. Neoboznamujú nás s ňou ani naše školy – ktoré sú teraz, žiaľ, dokonca nepochopiteľne pod zámkou! – ani verejnoprávne médiá, ktoré platíme priamo cez koncesionárske poplatky či nepriamo cez vyššie ceny tovarov „vďaka“ reklame. A ani filmy o nej nenakrúcame, akoby aj ďalšie generácie Slovákov nesmeli poznať, a teda sa pýšiť činmi svojich dávnych predkov – a to bez toho, aké mená týmto predkom pripisujú dávnovetí historici. Lebo kto dnes žije, musel mať svojho predka v každej minúte dejín.

A tak si možno ani nevšimneme, že v roku, ktorý sa práve začína, uplynie presne dvetisíc rokov od vládnutia prvého známeho panovníka u nás...

Podľa nášho prvého historika, váženého kňaza Juraja Papánka mali sme svojich kráľov už štyristo rokov pred Kristom. Jeho dielo „Historia gentis Slavae“, ktoré po latinsky vydal v roku 1780, vyšlo vlni prvý raz po slovensky ako „Prvé dejiny slovenského národa“. V ňom uvádza mená šiestich kráľov. Prvým bol Moravinus, nasledovali Piramnis, Arionistus, Cimerius, Nasiva a Ingevon. Od čias Krista vládli Slovákom Marobud, Kotvald, Vanius (Vanio), Vangius (Vančo), Cimber, Trut, Varo-brat, Gunterich, Atalus, Ferimund, Osinuch, Gabin, Percha, Fridegild, Rosemund. Ten bol kresťanom-katolíkom a jeho žena Fritigil prijala „úplnú kresťanskú náuku“ od učiteľa Cirkvi, sv. Ambróza prv, ako ten 4. apríla 397 zomrel v Miláne. Táto kráľovná – podľa Papánka – založila štyri biskupstvá, vrátane Nitrianskeho. Biskupom tu bol Ambrózov žiak Sunnias, ktorý udržiaval korešpondenciu s iným svätcom, Hieronymom, ktorý bol ilýrskeho pôvodu.

Bol pod Zoborom sv. Pavol?

Vďaka rímskym historikom vieme, že už predtým, v rokoch 19 až 9 pred naším letopočtom – ktorý sa začína narodením Krista – Rimania zriadili provinciu Panónia, v ktorej bolo pleso – PELSO, dnešný Balatón. Severná hranica tejto provincie – LIMES ROMANUM – od ústia Moravy do Dunaja po Ipel, je južnou hranicou dnešného Slovenska. Tacitus napísal, že Kvádske kráľovstvo našich predkov siahalo „ab Maro usque ad Pattisum“, od Moravy po Tisu. František Sasínek vysvet-

ľuje: Q = V a Quadi sú Vadi = Važania. V tomto kráľovstve od roku 21 vládol kráľ Vanio, ktorého dosadili Rimania. Po tridsiatich rokoch, okolo roku 51, ho zvrhli jeho synovci Vančo a Sido. Vanio bol v bitke ranený a loďou po Dunaji ušiel k Rimanom do Karnunta.

Pokresťančovanie na našom území sa začalo už vtedy. Za Dunaj poslal prvý pápež sv. Peter misionárov Syrusa a Juventiusa, ktorí kázali evanjelium v časoch panovania Vania v Nitre na „Božišti“. Pritom existujú aj informácie, že zvesť o Kristovi doniesol pod Zobor sám učiteľ národov, sv. Pavol. Koreň našich predkov, či už ich zapísali pod menami Kelti, Kvádi, Markomani či Suevi, Slávi, Suoveni, bol však tuhý. Ich pokresťančovanie trvalo až do misie Konštantína-Cyrila a Metoda v deviatom storočí.

Dážď zachránil Rimanov

Rimania v našom susedstve boli vyše štyristo rokov. Boli to roky obchodovania, zachovalo sa tu veľa rímskych mincí, i roky bojov. Tu na Hrone padal jedenásteho júla 174 zázračný dážď na légie cisára Marka Aurélia, ktorý zachránil Rimanov pred porážkou, ako o tom svedčí výjav na jeho víťaznom stĺpe na Piazza Colonna v Ríme. Vymodlili ho kresťanskí legionári. Tento stĺp je akýmsi kamenným záznamom udalostí v Quadii, na starom Slovensku.

Tunajšieho kráľa Gabina zabili Rimania len preto, že sa doňho zaľúbila rímska princezná Konštancia. No naši predkovia pomstili jeho smrť. Jeden z nich vyzul čížmu a hodil ju smerom k cisárovi s povestným „Mor ho!“ – Bolo to 17. novembra 375. Kto by chcel poznať podrobnosti, nech si prečíta Chalupkov rovnomenný epos.

A potom po Kunimundovi, Marovodovi a Babakovi, za ktorého vlády Slováci opustili meno Markomani, prichádza na scénu Samo. Ako devätnásty panovník od čias Krista vládol od roku 623. Bránil nezávislosť Slovenov nielen voči Avarom, ale aj voči Frankom, a vytvoril ríšu, ktorá vošla do dejín pod jeho menom.

Známa je jeho úspešná bitka pri Vogastisburgu v roku 631, zrejme pri ústí Váhu do Dunaja. Keď Samo v roku 658 po tridsiatich piatich rokoch vlády zomrel, mal s dvanástimi ženami 35 synov a dcér. To oni vládli kniežatstvám okolo stredného Dunaja. Na západ až po Labe, na juh od Dunaja v Panónii, a na východe po Tisu. Na západe im bolo susedom Korutánsko, na východe Patisie, čiže Dolná Morava.

Centrom týchto kniežatstiev bola Nitra. Z neďalekej Bojnej z obdobia najmenej päťdesiat rokov pred príchodom bratov zo Solúna pochádzajú unikátne nálezy. Aj dodnes „živý“ zvon.

Marián Tkáč

Tŕnistá cesta k dohode

Po skončení prvej svetovej vojny, v jeseni 1918, sa na mape Európy objavilo niekoľko nových štátov, medzi nimi aj Česko-Slovensko. Vatikánska diplomacia a osobitne pápež Benedikt XV. čelili novej situácii realistiky a stavali sa voči novým krajinám ústretovo. Pápež prejavil svoj kladný pomer k Česko-Slovensku pozdravným listom Masarykovi vo februári 1919. K uznaniu nového štátu a k nadviazaniu diplomatických stykov s ním došlo v októbri 1919. Pápežským nunciom v Prahe sa stal Clemente Micara a ČSR pri Vatikáne zastupoval historik Kamil Krofta.

Bohužiaľ, vládne kruhy a ľud v západnej časti Česko-Slovenskej republiky nepríjali toto priateľské gesto s vďačnosťou, akú si zasluhovalo. Česká politická verejnosť bola naladená proti-katolícky, a to nielen socialisti. Okridlenými heslami revolucionárov a českých vlastencov i novovlastencov v r. 1918-1919 boli: Po Vídni – Ríme!; Rím musí byť souzen a odsouzen! Kňazstvo bolo vysmievané, Katolícka cirkev potupovaná. Prezident mladého štátu, prof. Tomáš G. Masaryk vyhlásil: „Tábor (t.j. husitizmus) je náš program“. A pri inej príležitosti povedal: „Teokratická autokracie podlehla demokracii, spočívajúci na zásadách humanitní mravnosti.“ Inými slovami: zanikla éra štátov opierajúcich sa o zjavené náboženstvo, nastáva éra štátov „z vôle ľudu“, opierajúca sa o „prirodzené“ humanitné náboženstvo.

Tieto myšlienky začali prenikať aj do radov českého katolíckeho duchovenstva, ktoré na jar 1919 založilo Jednotu katolíckeho duchovenstva. Tá predložila Svätej stolici svoj návrh „na obnovu cirkve katolíckej“, v ktorom žiadali okrem iného aj český patriarchát, dobrovoľný celibát a liturgiu v reči ľudu. Keď Vatikán ich žiadosť odmietol, značná časť českého kléru (Karlom Farským - dodnes má v Bratislave ulicu a Matejom Pavlíkom) hneď v januári 1920 založili novú tzv. československú cirkev, ku ktorej sa v 1921 hlásilo 530 000 a v r. 1930 už vyše 800 000 Čechov. Dá sa povedať, že v revolučnej atmosfére poprevratových rokov takmer 20 percent Čechov buď vstúpilo do „česko-slovenskej cirkvi“, alebo z Cirkvi vystúpilo.

Diskriminácia katolíkov

Zásahy vlády proti katolíkom boli vyslovene diskriminačné. Typickým príkladom tejto diskriminácie bolo katolícke školstvo na Slovensku. V r. 1918 bolo na Slovensku 20 katolíckych gymnázií. Všetky boli poštátnené. Zo 17 katolíckych učiteľských ústavov ostali Cirkvi iba tri, z nich jeden maďarský. Ľudové cirkevné školstvo bolo síce ponechané (ako výsledok verejných protestných akcií), ale nebolo dostatočne podporované, takže mnohé katolícke školy zanikli a pokračovali ako štátne. Na cirkevné majetky bola uvalená štátna správa.

Prezident Masaryk odkázal katolíkom, že budú mať toľko práv, koľko si vydobyjú. A tak katolíci museli bojovať aj o také základné práva, ktoré sa v minulosti pokladali za samozrejmé.

Oddelením Slovenska od Maďarska vznikla situácia, že len tri diecézy sa v svojej celistvosti nachádzali na území Slovenska: spišská, nitrianska a banskobystrická. Ostatné: ostrihomská, rožňavská, košická a prešovská (gréckokatolícka) sa ocitli na území dvoch alebo i troch štátov. Všetky diecézy spravovali maďarskí biskupi, ktorí (okrem košického A. Fischera-Colbrieho) boli pre česko-slovenskú vládu neprijateľní. Oni si to aj uvedomovali. Spišský biskup Párvy ešte pred prevratom odišiel do Budapešti, kde zomrel v marci 1919. Rožňavský biskup Ľudovít Balas

tiež odišiel do Maďarska, kde zomrel v septembri 1920. Nitriansky biskup Vilmos Batthyány (Batán) a banskobystrický Farkas Radnay boli v marci 1919 zo Slovenska deportovaní. Do Maďarska sa utiahol aj gréckokatolícky biskup Štefan Novák, takže v lete 1919 všetky diecézy okrem Košickej boli bez biskupov. Vymenovanie nových biskupov bolo teda naliehavou úlohou dňa.

Rehoľné spoločenstvá boli tiež v chaotickom stave. Prevažná väčšina rehoľníctva bola slovenská, ale vedenie niektorých (napr. piaristi, františkáni, premonštráti) bolo maďarské alebo silne maďarónske.

Práva áno, záväzky nie

Práva a presadzovanie záujmov Katolíckej cirkvi na pôde parlamentu prevzali na seba iba dve politické strany Ľudová strana vedená Jánom Šrámekom a Hlinkova slovenská ľudová strana. Po úmorných debatách a intervenciách sa im podarilo zabrániť odluke Cirkvi od štátu, zabezpečiť úpravu platov pre duchovných (kongrua) a zabrániť rozparcelovaniu skonfiškovaných a pod štátnou správou sa nachádzajúcich cirkevných majetkov. Ich spoločným úsilím sa predišlo aj viacerým radikálnym opatreniam, ktoré presadzovali socialistické a liberálne kruhy, okrem odluky Cirkvi od štátu, napríklad úplné poštátnenie cirkevného školstva, vylúčenie bohosloveckých fakúlt z univerzity, povinný civilný sobáš, odstránenie duchovnej služby z armády a pod.

Bola to celkove úspešná parlamentná činnosť, ale vyriešenie vzťahov medzi Vatikánom a pražským Hradom ostávalo ešte stále neuspokojivé. Stále chýbala medzištátna zmluva vo forme konkordátu alebo *modus vivendi*, aby sa normalizovali a formalizovali vzťahy medzi Česko-Slovenskom a Svätou stolicou. Za pontifikátu Benediktovho nástupcu Pia XI. Svätá stolica úspešne rokovala s vládami viacerých novovzniknutých štátov a uzavrela konkordáty s Lotyšskom (1922), Poľskom (1924), Litvou (1927), s Juhosláviou... Iba rokovania s Česko-Slovenskom sa stretávali s rozličnými ťažkosťami a prekážkami. V českých krajinách väčšina politických strán sa nástojčivo dožadovala odluky Cirkvi od štátu. Potom do toho prišli udalosti okolo osláv J. Husa v r. 1925, ktoré boli tak proti-katolícky vyhrotené, že pápežský nuncius ako otvorený protest znepokojenia opustil Prahu a aj diplomatické rokovania boli prerušené. Pokračovalo sa v nich až v r. 1927. Tu zase hlavné ťažkosti boli v tom, že ČSR ako dedička starého Rakúska si chcela ponechať všetky práva rakúskeho cisára, ale odmietala prijať aj jeho záväzky a povinnosti.

Rokovania boli zakončené v decembri 1927 a *modus vivendi* bol oficiálne uzavretý výmenou diplomatických nót medzi ministrom zahraničia Dr. Benešom a štátnym tajomníkom Gasparriom (29. januára a 2. februára 1928). Pozostáva zo šiestich bodov: 1. Nijaké územie ČSR nebude podliehať ordinariátu za hranicami štátu; 2. Vnútená správa cirkevných majetkov v ČSR je len prechodná; 3. Prestáva jurisdikcia cudzích provinciálnych rehoľných domov; 4. Štát uplatňuje svoje právo pri menovaní biskupov; 5. Cirkevní hodnostári skladajú sľub vernosti štátu; 6. Vláda ČSR sa postará o skoré prevedenie dohody.

Pre budúce riešenie zostávali otázky cirkevných majetkov, školstva, vymedzenia nových diecéz a rozhraničenia starých.

Uvádanie *modus vivendi* do praxe sa však stretávalo s mnohými ťažkosťami. Stavali sa proti nemu nielen ľavicové strany, ale aj pravicoví agrárimci.

Tento neuspokojivý stav pretrvával až do zániku Česko-Slovenska v marci 1939.

František Vnuk

Slovenský panteón a meradlo hodnôt

Po finančne nákladnom projekte (odkúpenom od britskej BBC) vo verejnoprávnej televízii prezentovanom ako Najväčší Slovák sa vedenie RTVS rozhodlo tento mimoriadne drahý formát zúročiť nakrútením dokumentov o prvých desiatich osobnostiach, ktoré vzišli z diváckej ankety. Asi to bolo potrebné, pretože RTVS vyplatila producentovi a režisérovi Petrovi Núñezovi za show Najväčší Slovák 700 tisíc eur. Dvorný režisér verejnoprávnej televízie Núñez sa podieľal produkčne a režijne aj na polohraných dokumentoch o prvej desiatke osobností Slovenska od Jánošíka na desiatom mieste až po prvého Milana Rastislava Štefánika. Našťastie dokumentárne snímky (označované v propagačných textoch ako „dokodrámy“) sú oveľa lepšie spracované scenáristicky a režijne ako predchádzajúce čisto núñezovské show.

Skôr než sa spustí v médiách samochvála RTVS na „dokodrámu“ Jánošík a iné dokumenty, treba si pripomenúť nie celkom vydarený divácky výber stovky osobností, ktoré formovali dejiny Slovenska. Divácka pospolitost totiž nemá dobrú historickú pamäť nikde na svete, jej hodnotový rebríček je zatažený aktuálnou prezentáciou osôb a osobností v médiách, v reklamných televíznych spotoch a článkoch, v novinách. Len ťažko možno považovať hercov za hýbateľov slovenských dejín, pravda, ak si odmyslíme divadelníkov v najatých úlohách rečníkov na politických tribúnach. Populárni herci antického divadla neznamenali pre históriu starovekého Grécka mnoho – rozhodne nie toľko ako Sofokles, Euripides, Aischylos či iní autori hier patriacich do zlatého kultúrneho fondu ľudstva.

Celebrita viac ako osobnosť

U nás (a nielen u nás) sú herci, zabávači i speváci populárnejší ako vynikajúci lekári a vynikajúci spisovatelia, hoci ich význam pre spoločnosť je nepomerne väčší. Ale taký je príznak digitálnej doby, kde slovo celebrita znamená viac ako osobnosť. Preto sa do prvej stovky najvýznamnejších Slovákov dostalo veľa hercov, spevákov, športovcov, ktorí sú denne na očiach verejnosti a málo mysliteľov i vynálezcov. Preto sa vynálezca Jozef Murgaš ocitol na 30. mieste a kardinál Ján Chryzostom Korec na 56. mieste diváckeho rebríčka, ďaleko za hokejistom Stanom Mikitom, kontroverzným kňazom Robertom Bezákom a hercami a herečkami. Pritom Slovák Murgaš bol priekopníkom bezdrôtovej telekomunikácie a ako prvý na svete realizoval rádiový prenos hovoreného slova, čím sa vo svete zapísal ako vynálezca rádia. A vlastenectvo, vedecká i spisovateľská činnosť kardinála Korca, jeho osobná statočnosť, obrana dôstojnosti človeka, slobody a identity slovenského národa,

jeho kresťanských základov a tradícií, bola ocenená trocha čestnými doktorátmi univerzít USA a vysokým francúzskym vyznamenaním Radom čestnej légie. O nelichotivom mieste Mateja Bela, polyhistora a jedného z najvýznamnejších európskych vedcov 18. storočia v pomyselnom diváckom rebríčku škoda aj hovoriť.

Podobné ankety sú do veľkej miery testom národa, ale najmä testom kto je v ktorom období v kurze mediálnych agentúr. Keby sa dnes zopakovala show Najlepší Slovák, na prvom mieste by sa pravdepodobne umiestnila prezidentka Čaputová pred Štefánikom a Štúrom a v prvej tridsiatke rebríčka by mal svoje miesto minister vojny Naď a možno aj vládny „pandemik“ Krčméry alebo poslanec Pročko. Nie je to nič špecificky slovenské, veď v ankete o najlepšieho Portugalca kráľoval diktátor Salazar. Čuduje sa ešte ktosi, že v archívoch STV je málo dokumentov, ktoré by zaznamenávali kto je kto na Slovensku z hľadiska objektívnych historických faktov?

Slováci bez zbojníkov?

Z hľadiska historiografie nepatrí medzi najväčšie osobnosti Slovenska ani Jánošík, lebo patrí do inej skupiny osobností, do panteónu legendárnych postáv, medzi mýty ľudových hrdinov. V dejinách Slovenska, naprieč stáročiami, chodili po zbojníckych chodníčkoch stovky kapitánov lupičských družín. Najsurovejším kapitánom zbojníkov bol Michal Mlynarčík z Liptovského Ondreja a posledným veľkým zbojníkom bol istý Budiač spod Poľany zo začiatku 20. storočia, ale najpovestnejší zbojník bol Jánošík, ospevovaný básnikmi z čias romantizmu, ktorý bohatým bral a chudobným dával. Veď čo by len boli Slováci bez zbojníkov?! V súčasnosti zbojníkov nahradili mafiáni – celebrity z opačného konca hodnotového rebríčka, u nás napríklad Steinhübel alebo Černák. Lenže vrahovia a kapitalistickí výpalníci v bielych golieroch sa legendami nestanú ani na Slovensku zmanipulovanom mediálnou propagandou.

Osobne si cením z televízneho slovenského Panteónu osobnosť Ľudovíta Štúra pre jeho sebaobetovanie pre národ a zvlášť pre veľkolepé dielo Náuka reči slovenskej, v ktorom položil pevný základ národného jazyka. Tak vyznel aj dokument scenáristu Tomáša Dušičku a režisérskej trojice Vavrová, Karásek, Núñez. Chvala-bohu, že sú aj takéto dokumenty, prevyšujúce svojou historickou vernosťou mnohé, čo sa o Štúrovi v televízii vyrobilo po roku 1993. Dokument o Štúrovi sa nevnucuje divákovi patetickými rečami, oslavou génia, ale faktografiou a vôbec nie nudným spracovaním témy s vyváženými dramatickými prvkami z neošúchaného arzenálu slovenského herectva.

Ludovít Števko

Byť silným neznamená byť hrubým

Maľovanie zázrivskej krajiny na Grúnoch.

Foto archív

Pokračovanie z 1. strany

Celý profesionálny život som sa zaoberal len výtvarným umením a humorom. Mám na to vzdelanie a napĺňa ma. Kresliť karikatúry som začal ako študent v polovici šesťdesiatych rokov. Najviac som kreslil a publikoval v rokoch 1968 až 1970. Potom začali problémy, zákazy, čierne listiny... V roku 1970 som bol vojak a za karikatúry mi hrozili konkrétne paragrafy. Za urážku sovietskych i našich predstaviteľov, našich a spojeneckých vojsk, za znevažovanie vojenských vyznamenaní, spojenectva so ZSSR. A tak som skončil vo vojenskej base a so zlým kádrovým posudkom ako protisocialistický živel. Ale mohlo to byť aj horšie. Mnohí karikaturisti sa dostali do väzenia. Napríklad v Čechách Jaroslav Haďák za karikovanie Klementa Gottwalda i štátneho znaku, kde namiesto leva nakreslil Švejka s dvojitém chvostom. Spisovateľ Rudo Dobiáš dostal 18 rokov za karikatúru Stalina a Gottwalda. V sedemdesiatych rokoch sedel karikaturista Jano Gl'onda a humorista Ján Kalina a ďalší.

● **Zatrpkli ste na socializmus? Mnohí chvália minulý režim.**

Ani nie. Bol súčasťou našich životov. Ako satirik vidím slabiny a chyby aj liberalizmu a iných režimov. Na „prevrate“ v novembri 1989 som si najviac cenil slobodu. Odrazu som mohol vydávať humoristicko-satirický časopis Kocúrkovo,

knihy, maľovať obrazy, čo som považoval za veľký výdobytok. Dokonca môžem povedať, že v 90. rokoch bola u nás najväčšia miera slobody prejavu. Teraz sa musím mať na pozore, aby ma nejaký aktivista a horlivý prokurátor neobvinil a nevypočúval, hoci slobodu prejavu máme zaručenú ústavou.

● **Je vaša práca až taká provokujúca či nebezpečná?**

V Kocúrkove uverejňujem veľa humoru, satiry a anekdot. Nie všetky národy a civilizácie majú anekdoty. Tento unikátny žáner patrí do našej európskej civilizácie a do výbavy každého kultúrneho človeka. Anekdota je vlastne most medzi minulosťou a prítomnosťou v tej najčistejšej podobe. Od biblických a antických čias až po dnešok. Politická anekdota je pre spoločnosť veľmi užitočná. V každom režime. Politik je proti vtipu bezbranný. Múdry ho toleruje, lebo pôsobí ako ventil na uvoľnenie. Smejúci sa ľudia sú menej nebezpeční ako zachmúrení. Iba hlúpi politici sa urážajú a prenasledujú ich širiteľov, lebo autorov sa im nedarí nájsť – je to sám ľud.

● Čím vás, výtvarníka, zaujali anekdoty?

Anekdota má aj svoju filozofiu, je v nej skrytý význam a hlbší zmysel než len pár riadkov textu. Anekdoty sa šíria zásluhou ľudí, ktorí sa nezištne delia so svojím okolím o očisťujúci humor a malú pravdu o živote. Anekdoty predvídajú budúcnosť omnoho presnejšie než sociológovia, politológovia a futurológovia či prognostici dohromady. Socializmus je pre mňa a moju generáciu životné poznanie. Prežili sme v ňom väčšiu časť svojho života. Poznáme tento režim z rozličných uhlov pohľadu, lebo každý režim má svoje klady i zápory, podľa toho na akej strane ste. Keďže som nebol členom štátostrany, poznal som ho zvonku, nie zvnútra. Ale o to pozornejšie som ho poznával cez anekdoty, ktoré som mal rád. Zapisoval som si ich do malých zápisníkov od študentských čias, začal som v roku 1965. Sú v nich vtipy o komunistických papalášoch, vtipné príbehy zo života. Keďže som výtvarník, táto záľuba ma priviedla ku kresleniu karikatúr, ktoré kreslím a uverejňujem od roku 1966 doteraz. Humor je uhol pohľadu, či nadhľad. Je to moja životná filozofia a spôsob ako poznávať život a ako ho komentovať. Zažil som druhú polovicu šesťdesiatych rokov politického odmäku, rok 1968, kedy bola zrušená cenzúra, kedy som kreslil hádam do všetkých novín a časopisov, ktoré vtedy u nás vychádzali. No po 21. auguste 1968 prišla normalizácia a cenzúra. Okupácia mnohých vyliečila z ilúzií o socializme a večnom bratstve so ZSSR a mňa uviedla do reality a ku skepsu či nadhľadu. Mám rád krátke anekdoty o optimizme a pesimizme. Je v nich zhustené poznanie o živote. Napríklad: Optimista vyhlasuje, že žijeme v najlepšom možnom svete. Pesimista sa obáva, že je to pravda.

● Ako sa teda realita prejavila vo vašej tvorbe?

Za normalizácie som toho veľa nenakreslil, viac som sa venoval grafike a maľbe, ale karikatúry som neprestal robiť. Ten náš socializmus na Slovensku bol deravý, čistky neboli

až také kruté ako v Čechách, ale boli. Veľa sa tu švejkovalo, predstieralo, každý mal tam hore nejakých známych, lebo sme sa takmer všetci poznali. Čo si budeme navrávať, mnohí robili prácu a niektorí i nadprácu. Skončil socializmus a nastala ponovembrová demokracia. Vynárali sa rôzne strany, politické figúrky... Ale to už je iný príbeh. Socializmus zanechal v nás veľa stôp, mnohí si ich ani neuvedomujeme. Nevieme sa spoliehať sami na seba. Myslíme si, že „to“ niekto za nás urobí, vybaví, máme malé sebedomie, vzhliadame k mocným, papalášom, zbohatlíkom, mafiánom, máme radi politikov, čo nám toho veľa nasľubujú a čo je horšie aj sľubom o lepšej budúcnosti uveríme. Doba sa zmenila, nastupujú iné, mocnejšie a aj nebezpečnejšie sily ako napríklad globalizácia, robotizácia, multikulturalizmus. Sú tu nové médiá zahlcujúce množstvom informácií, z ktorých je problém si vybrať tie pravdivé. Každá doba má svoje problémy, treba ju poznať, vybrať si to ľudské a zasmiať sa na nej. Nikdy nestrácať zmysel pre humor, lebo by ste ho už nemuseli nájsť...

● Vám to zrejme nehrozí, veď od roku 1990 vydávate satirický časopis *Kocúrkovo*.

Áno, jeho prvé číslo vyšlo 19. júna 1990. Netušil som, že ho budem tak dlho vydávať. Príbeh *Kocúrkova* je zároveň kronikou ponovembrového vývoja slovenskej spoločnosti a politiky. Fenomén tohto časopisu je aj v tom, že sa okolo neho združili jeho priaznivci, prispievatelia, spolupracovníci a čitatelia. Bez nich by *Kocúrkovo* rozhodne nemohlo vychádzať. Od samého začiatku je na trhu bez finančnej podpory rôznych finančných a reklamných spoločností, politických strán, či oligarchov, jestvuje iba z priazne jeho čitateľov, ktorí si ho pravidelne kupovali a takisto kupovali aj knihy, ktoré sme vydávali. Týmto ho vlastne podporovali, čo sa deje dosiaľ. Veď ktorá banka či ctihodná firma by dala reklamu do satirického časopisu, v ktorom kritizujú politikov, vládu...

● Čím musí disponovať karikaturista, aby zaujal čitateľa?

Keď som pracoval na *Kocúrkove* tak som zúročil všetky svoje karikatúristické, humoristické, ale i životné skúsenosti. Veď celý život som sa venoval len výtvarnému umeniu a humoru. Vedel som, že keď chcem byť profesionálnym karikaturistom musím študovať humor vo všetkých jeho podobách. Lebo dobrý karikaturista musí mať tri danosti: vedieť kresliť, mať zmysel pre humor a svoju vlastnú filozofiu. Keď niečo z toho chýba, nie je to ono. Mám záujem, aby v *Kocúrkove* bol zastúpený humor rozličného druhu, aby si tam každý našiel to svoje, čo má rád. Preto sú tam zastúpené aktuálne politické postrehy, vtipné výroky, ľudový humor, anekdoty manželské, erotické, aj o svokrách, židovské, cigánske, policajné, blondínkovské, zo sveta; je tam aj Mórisko, muži humoru, anekdoty o slávnych, historické, o umení, o spisovateľoch a iné. Ide mi o to, aby to bol časopis pestrý a dalo sa v ňom listovať a smiať. Ako mi vraavel môj kamarát Jožko Lipták: - Milan, keď cestujem vlakom domov do Nemšovej, mám *Roháč* prečítaný už v Pezinku, ale *Kocúrkovo* mi vydrží až do Trenčína.

Pokračovanie na 12. strane

Byť silným neznamená byť hrubým

Milan Stano pri počítači.

Foto I. Valek

Pokračovanie z 11. strany

● Prečo je vám humor taký blízky?

Lebo zbližuje ľudí. Humor je most, ktorý spája ľudí. Rozmýšľal som prečo je to tak a uvažoval som, čo je to vlastne humor. Čítal som o tom veľa definícií, aj vedeckých štúdií, v každej je zrnko pravdy a ľudského poznania. Zjednodušene povedané humor je to, čo nás pobaví a rozosmeje. Slovo "HUMOR" je zo starogréčtiny a znamená štavu alebo tekutinu. Je to veľmi výstižné, lebo človek bez tekutín dlho nevydrží. Čiže humor je to, čo nás drží pri živote a bez neho nemôžeme plnohodnotne žiť. Patrí do výbavy každého kultúrneho človeka. Pomáha nám duševne pookriať, dodá nám guráž a optimizmus. Humor a satira pracujú a pôsobia ako božie mlyny. Spochybňujú politikov až zistíte, že sú to len smiešne figúrky korumpované mocou.

● Politická satira sa nedá robiť v neslobode.

Niet nad slobodu! Cením si ju nado všetko či už osobnú alebo slobodu slova. Oceňujem, že po „prevrate“ 1989 sme zrušili cenzúru. Bez slobody a s cenzúrnymi zásahmi by sa ťažko robila politická satira. Žiť ustavične v strachu, že za karikatúru

či vtip mi hrozí žaloba alebo väzenie je problém. Viem, čo to je, lebo som zažil aj zákaz publikovania, ba i basu za karikatúry (1970). Po pá-

de bývalého režimu vznikol nový pocit slobodného myslenia a tvorby. Ibaže hneď nastúpil divoký kapitalizmus, džungľová privatizácia, mnoho ľudí sa ocitlo bez práce. Každý kto mohol, podnikal. Vyskytlo sa mnoho nepodarených figúrok, podvodníkov v podnikaní i v politike. Aj tieto javy si všímalo *Kocúrkovo* a takíto ľudia sa objavovali na jeho stránkach. Humor a satira odrážala dobu. Za socializmu existovala hádanka: „Aký je rozdiel medzi fámou a skutočnosťou? Dva týždne.“ Teraz sa vraví: „Aký je rozdiel medzi konšpiráciou a skutočnosťou? Dva mesiace!“ Z toho vyplýva, že fáma je rýchlejšia. Ľudia neustále vymýšľajú vtipy, aby si odľahčili ťaživú situáciu. Páči sa mi prístup k životu z humorného nadhľadu, než bedákanie, aká je doba zlá a neprajná.

Eva Zelenayová

O AUTOROVI

Milan Stano sa narodil 20. januára 1949 v Kálnici pri Novom Meste nad Váhom. Študoval grafiku na SŠUP v rokoch 1964 – 1968. Od roku 1972 – 1980 študoval maľbu u Ernesta Zmetáka. Mal 77 samostatných autorských výstav na Slovensku, v Čechách, Maďarsku, Poľsku, Rusku a i. Zúčastnil sa vyše 130 kolektívnych výstav doma i v zahraničí. Od roku 1966 kreslí karikatúry a programovo sa venuje kreslenému humoru, grafickej tvorbe (najmä drevorezu), ilustráciám a maľbe, kde sa zameria na krajinomalbu a mestské veduty. V jeho obrazoch vystupuje pokojná krajina vyžarujúca harmóniu, vyváženosť, v mestských motívoch a ľudovej architektúre vytvára kompozície, ktoré sa vyznačujú prekvapivou poetickosťou. Za svojimi krajinami prešiel takmer celé Slovensko a svet. Jeho výtvarnou inšpiráciou je krajina v rôznych podobách, duchovné stavby, slovenský folklór a ľudové tradície. V roku 1990 začal vydávať časopis *Kocúrkovo*, ktorý i rediguje. Vo svojom vydavateľstve Štúdio humoru a satiry atď. vydáva a ilustruje knihy. Doteraz napísal niekoľko kníh, ktoré i ilustroval. Za svoju tvorbu získal niekoľko ocenení, v roku 2015 medzinárodnú cenu E. E. Kische za knihu *Putovanie za obrazmi*.

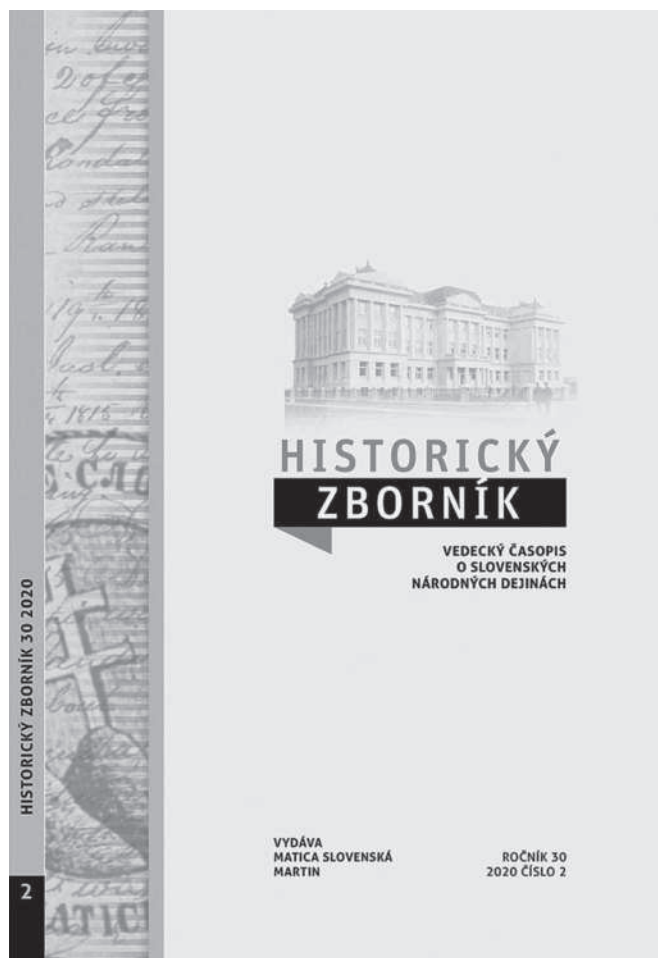
Vyšiel Historický zborník 2/2020

Historický zborník je vedecké periodikum na prezentáciu slovenských národných dejín a širších dejinných súvislostí. Tematicky sa orientuje najmä na oblasť slovenských dejín od najstarších čias až po súčasnosť.

Historický zborník vydáva dvakrát ročne Matica slovenská. Redakčne ho pripravuje Slovenský historický ústav v spolupráci s Historickým odborom Matice slovenskej. Redakcia Historického zborníka je súčasťou Slovenského historického ústavu, jeho šéfredaktorom je PhDr. Peter Mulík, PhD., člen redakčnej rady Svedectva.

V novom čísle periodika medievista prof. PhDr. Ján Lukačka, CSc. píše o čermianskej vetve rodu Diviackovcov, jedného z najstarších slovenských šľachtických rodov, ktorého počiatky treba hľadať ešte v preduhorskej dobe. PhDr. Ján Tkáč, PhD. ktorý sa dlhodobo zaoberá dolnozemskými Slovákmi, analyzuje sociálnu štruktúru a hospodárstvo Slovákov vo Vojvodine v rokoch 1918 – 1941. Mgr. Lukáš Krajčír, PhD., odborník na medzivojnové obdobie, sleduje na stránkach slovenských periodík posmrtný diskurz maticiara, evanjelického biskupa Jura Janošku. Mladý historik PhDr. Adam Bieleš sa detailnejšie pozrel na činnosť Wehrmachtu na Slovensku v súvislosti s inváziou do Poľska. Právny historik JUDr. Michal Malatinský, PhD. skúma prípad Imricha Nahajčuka, prvého popraveného slovenskej retribúcie. PhDr. Peter Mulík, PhD. historicko-kriticky analyzuje cyrilo-metodské encykliky pápežov. Doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc. vovádza čitateľov do problematiky slovensko-maďarských vzťahov za ostatných sto rokov. Doc. JUDr. Pavel Pollák, CSc. dlhoročný kronikár prezidentov Slovenskej republiky sleduje zápas o prezidentský stolec v rokoch 1992 – 1993.

Z krátkych príspevkov hodno spomenúť medailón k 765. výročiu udelenia mestských práv Banskej Bystrici od PhDr. Marcela Pecníka, prácu HEDr. Ľuboslava Hromjaka, PhD. Spišský biskup Ladislav Zábojský - bernolákovec na spišskom biskupskom stolci a spomienku prof. PhDr. Marty Dobrotkovej, CSc. k nedožitým deväťdesiatinám prof. PhDr.

Vincenta Sedláka, CSc., zaslužilého člena Historického odboru Matice slovenskej a nositeľa Ceny Daniela Rapanta.

Periodikum má veľmi dobrú odozvu vo vedeckej verejnosti, lebo ponúka širokú škálu tém a nie je nijako ideologicky alebo názorovo vyhranený. Dáva priestor na publikovanie aj mladým vedcom, ktorí si túto možnosť vážia.

(pm)

PREZRADE MI LEONID ILIČ, KOĽKO ROKOV BUDE TRVAŤ DOČASNOSŤ?

OD VÍŤAZNÉHO FEBRUÁRA
K VÍŤAZNÉMU
17. NOVEMRU

STALO SA

1. februára 1952 Povereníctvo vnútra (Jozef Lietavec) v rámci tzv. Akcie B uskutočnilo násilné vysťahovanie „politicky nespoľahlivých občanov“ z väčších miest na vidiek. Tak napríklad z Bratislavy, kde predsedníctvo ÚV KSS schválilo na vysťahovanie 743 rodín, bolo efektívne vysťahovaných 678 rodín, z Martina 136 rodín, z Komárna 160 rodín. V Nitre vysťahovaním postihnutých rodín získali 960 voľných bytov. Táto akcia sa konala aj v iných väčších mestách a trvala až do septembra 1953.

2. februára 1849 sa vo Vyšnom Kubíne narodil **Pavol Országh Hviezdoslav**.

2. februára 1969 bol uverejnený apoštolský list Pavla VI. **Antique nobilitatis decora** o sv. Cyrilovi a Metodovi.

4. februára 1987 Predsedníctvo ÚV KSČ odmietlo návrh na prehodnotenie udalostí z roku 1968 a následného obdobia normalizácie.

6. februára 1990 pápež Ján Pavol II. vymenoval tajne vysväteného biskupa **Jána Chryzostoma Korca** za sídelného biskupa v Nitre.

6. februára 1919 sa narodil Ján Dekán, slovenský archeológ a historik, umenovedec, vysokoškolský pedagóg, spisovateľ a publicista. V rokoch 1951-1956 viedol archeologický výskum na Devíne a v Rusovciach.

13. februára 1921 sa konala vysviacka troch rk. biskupov **M. Blahu, K. Kmetka a J. Vojtaššáka**.

14. februára 869 zomrel v Ríme sv.

Konštantín-Cyrl Filozof. Pochovaný je v rímskej Bazilike sv. Klementa. Narodil sa v roku 827 v Solúne (Grécko).

17. februára 1864 v Tajove sa narodil **Jozef Murgaš**, rímskokatolícky kňaz, maliar, slovenský vynálezca, priekopník bezdrôtovej telekomunikácie. Angažoval sa v USA pri vytvorení spoločného štátu Slovákov a Čechov. Bol jedným zo signatárov Pittsburskej dohody, medzi americkými Slovákami zorganizoval zbierku s výťažkom jeden milión dolárov na základný valutový fond Č-SR. V roku 1920 sa vrátil na Slovensko, ale úrady mu neumožnili učiť elektrotechniku na niektorej zo škôl. Vrátil sa späť do USA.

17. februára 1899 sa na Orave v Kline narodil **František Skyčák**. Bol synom podnikateľa a politika, ktorý sa v roku 1902 podieľal na založení banky v Námestove a stal sa poslancom Uhorského snemu. Mladý František sa rozhodol pre kňazskú dráhu. Teológiu študoval na Spišskej Kapitule, v Pešti a Prahe. Stal sa rektorom spišskokapitúlskeho kňazského seminára, kde v roku 1945 zomrel na mozgovú príhodu. Ladislav Hanus o ňom povedal: „Oravský charakter, zvláštna syntéza zeme a duše, ľudovosti a kultúry, kraja a svetovosti. Oravec nezblúdi. Má svoje bytostné ťažisko, svoj domov ako východisko, má svoj orientačný metafyzický bod.“

20. februára 1951 boli popravení bývalí študenti trenčianskeho gymnázia a organizátori Bielej légie **Anton Tunega, Albert**

Púčik a Eudard Tesár. Rodinám dovolili pochovať ich na Martinskom cintoríne v Bratislave, ale na hrobch nesmeli byť mená.

21. februára 1948 Predsedníctvo ÚV KSČ vydalo uznesenie o ozbrojení partizánov a robotníkov a o vytvorení „ľudových milícií“.

22. februára 1949 si pripomíname výročie od prepadnutia a likvidácie Baziliánskeho kláštora v Prešove.

23. februára 1949 Národné zhromaždenie schválilo zákon o jednotných roľníckych družstvách (JRD) podľa vzoru sovietskych kolchozov. Na jeho základe sa potom uskutočnila násilná likvidácia súkromných majetkov drobných vlastníkov pôdy.

24. februára 1948 v Bratislave vznikol Akčný výbor hlavného mesta Slovenska pod vedením pplk. Dr. Antona Rašlu.

26. februára 1990 prezident Václav Havel podpísal v Moskve dohodu o stiahnutí sovietskych vojsk z územia Česko-Slovenska. Išlo o likvidovanie „dočasnej“ vojenskej okupácie z 21. augusta 1968.

27. februára 1946 česko-slovenská a maďarská vláda uzavreli dohodu o výmene maďarského obyvateľstva zo Slovenska za slovenské obyvateľstvo z Maďarska. V rámci tejto dohody sa z Maďarska dobrovoľne prihlásilo asi 70 000 osôb, ktoré sa presťahovali na Slovensko („reslovakizácia“), zatiaľ čo do Maďarska bolo vysťahovaných asi 90 000 slovenských občanov maďarskej národnosti. Do 1. decembra 1948 o reslovakizáciu požiadalo asi 350 000 osôb.

Zdá sa, že skúšame hororové testy a privolávame si netušené tresty

Milí moji, zdá sa, že nevyšiel pokus o zničenie kresťanstva cez manipuláciu proletárskej väčšiny, ani cez najrôznejšie menšiny, tak sa robí pokus o úplné zmagorenie ľudí strachom z rôznych vírusov.

Pokiaľ mi moja osobná historická pamäť siaha, ani za najhlbšieho komunizmu sa naši funkcionári neodvážili rušiť sväté omše. Teraz hrozí, že začne byť trestné stretnutie viac ako štyroch ľudí, dokonca sa vyzýva na udávanie všetkých tých, ktorí si dovoľia vyjsť bez rúška. Zdá sa, že nikdy pred touto prelomovou a nikdy nezažitou dobou neexistovali žiadne virózy a neumierali starí ľudia...

Náš Spasiteľ sa pýtal, či ešte nájde vieru na Zemi pri svojom druhom príchode. Obávam sa, že už nenájde ani zdravý rozum. Zdá sa teda, že jeho predpoveď vychádza na sto percent a test o ľudskej hlúposti a možnostiach manipulácie pomocou strachu sa vydaril.

Ten už veľmi slávny koronavírus nám jasne odhalil, že ľuďom už príliš na viere nezáleží a tobôž nie na Cirkvi. Asi by sme mali poriadne hlboko vstúpiť do seba.

Podstata ľudskej hriešnosti a pýchy asi nie je v tom, že by sme si nedokázali priznať svoje zlo, na to sme niekedy až chorobne hrdí, ale v tom, že si nevieme priznať svoju slabosť, neschopnosť a nedostatočnosť. O tom je aj príbeh Adama a jeho potomkov a celé špiritizovanie o dedičnom hriechu. A tento fakt nereálnej hrdosti, pýchy a nepriznania si vlastných nedostatkov a chýb platí takisto pre veriach i neveriacich, aj pre ideológie, koncepcie a rituály, ktoré vymýšľajú, presadzujú a za každú cenu bránia a obhajujú. Nielen Sokrates a Kristus, ale aj mnohí iní boli popravení za to, že si dovoľili povedať jasnú a nepopierateľnú pravdu.

Ešte raz teda opakujem: Buďme si istí aj sebaistí, ale nenanucujme druhým vraj originálne drísty.

Vlado Gregor

PRIPOMÍNAME SI

Vo februári si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomínáme aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

55 rokov

Michal Gajdoš, Hlohovec 4.2.1966
Zuzana Kalužníková, Čadca 22.2.1966

60 rokov

MUDr. Tibor Malacký, Bratislava 20.2.1961
Mária Vanacká, Levoča 7.2.1961

70 rokov

Mgr. Marta Karvašová, Banská Bystrica 6.2.1951

81 rokov

MUDr. Gábor Csomó, Lučenec 9.2.1940

82 rokov

Alfréd Klussay, Svätá Mária 27.2.1939
Mária Brichtová, Bratislava 16.2.1939
Anna Matovičová, Bratislava 15.2.1939
Jozef Antal, Pozdišovce 14.2.1939

84 rokov

Júlia Čauderová, Žiar nad Hronom 2.2.1937
Zdenka Jesenská, Košice 24.2.1937

86 rokov

Margita Wassermannová,

Spišský Hrhov 25.2.1935

87 rokov

Valéria Hrnčariková, Hlohovec 6.2.1934
Helena Hošťáková, Dobrá 2.2.1934

89 rokov

Anton Fritz, Lipany 13.2.1932
Gabriela Hrubá, Levoča 13.2.1932

91 rokov

Magda Peštová, Nitra 4.2.1930
Anastázia Kardošová, Chynorany 10.2.1930

93 rokov

Katarína Luptáková, Banská Štiavnica 6.2.1928

96 rokov

Jozef Nemlaha, Dubnica nad Váhom 27.2.1925

Eleonóra Jedličková, Bánovce nad Bebravou 8.2.1925

Jubilantom srdečne blahoželáme

PRISPELI NA ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	10 EUR
Arpád Tarnóczy, Nováky	200 EUR
Anna Olosová, Valašská Dubová	5 EUR
Mária Branišová, Bratislava	8 EUR
Emil Halas, Rovensko	2 EUR
Ján Jakušovský, Rovinka	10 EUR
Dr. Jozef Rydlo, Bratislava	20 EUR
Ing. Jozef Bráňik, Hradište	5 EUR
František Petrek	20 EUR
Ján Košíar, Bratislava	20 EUR
Anna Zacková, Visolaje	20 EUR
Marta Dammová, Bratislava	16 EUR
Stanislav Konečný, Bratislava	10 EUR
Ing. Milan Baričák, Nová Dubnica	20 EUR
Mária Chorvátová, Tvrdosín	10 EUR
Dr. Pavol Holeštiak, Čadca	30 EUR
Eva Kucharovičová, Bošáca	20 EUR
Cyril Filo, Kluknava	28 EUR
Oľga Migrašová, Bratislava	10 EUR
Štefan Gdovin, Čelovec	2 EUR
Zuzana Frantzová, Gánovce	10 EUR
PaedDr. Mária Tomová, PhD., Košice	10 EUR
Ing. Ján Augustín, Bratislava	10 EUR
Mária Langová, Vrádište	10 EUR
Wladimír Willweber, Banská Bystrica	7 EUR
Helena Halková, Banská Bystrica	20 EUR
Anna Benčatová, Banská Bystrica	10 EUR
Anna Bencová, Malacky	90 EUR
Jozef Olejník, Ružomberok	10 EUR
Miroslav Štúrik, Košecké Rovné	40 EUR
Mária Špaková, Levoča	70 EUR
Bartolomej Kaščák, Vranov nad Topľou	90 EUR
Magdaléna Lofajová, Bratislava	10 EUR
Mária Žilincánová, Bratislava	40 EUR
Július Homola, Topoľčianky	20 EUR
Ján Krkoška, Hlohovec	32 EUR
Františka Vargová, Zlaté Moravce	10 EUR
Vojtech Bednár, Trstená	10 EUR
Fridolín Peško, Modra	10 EUR
Kamil Bednár, Trstená	40 EUR
Zuzana Kollárová, Šuňava	10 EUR
Pál Šebök, Tichá	10 EUR
Mikuláš Tóth, Sečovce	2 EUR
Eva Krajčiová, Bratislava	10 EUR
Emil Vontorčík, Nitra	50 EUR
Iva Urbanová, Brezno	20 EUR
Viliam Judák, Nitra	100 EUR
Prof. Milan Ďurica, Bratislava	90 EUR
Margita Čirinová, Bratislava	10 EUR
Vladimír Gregor, Bratislava	10 EUR
Agnesa Hudecová, Bratislava	10 EUR
Anton Sojka, Makov	10 EUR
Prispievateľ	10 EUR
Jozef Baláž, Trenčín	50 EUR
Dr. Jozef Oláh, Bratislava	30 EUR
Marta Filová, Žilina	10 EUR
Ján Formánek, Bratislava	30 EUR
Milan Kašíar, Ilava	40 EUR
Judita Očkajáková, Žilina	30 EUR
JUDr. Mikuláš Trstenský, Bratislava	100 EUR
Jozef Faix, Svät	10 EUR
Renáta Palcútová, Čachtice	10 EUR
Štefánia Krajčiová, Nemšová	20 EUR
Jozef Sirotiak, Hrachovo	4 EUR
Alžbeta Diešková, Rimavská Sobota	10 EUR
Gizela Búryová, Nová Baňa	15 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 88 rokov, 28 decembra 2020, zomrel **Pavol TURČINA** zo Žaškova, člen pobočky RO PV ZPKO v Dolnom Kubíne. Rozlúčka so zosnulým sa

konala 30. decembra 2020 v Žaškove za účasti rodinných príslušníkov a členov našej pobočky.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciam na Vás s prosbou, vyhladať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stra-

tili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravíme by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: **SK74 3100 0000 0040 0012 8109** alebo sa kontaktujú na tel. číslo 02-526 381 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO
a časopisu Svedectvo

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú v **pondelok od 9.00 hod. do 12.00 hod.** Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovolia do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

Komise č. 4 se sídlem v Mladé Boleslavi pro zařazení osob do tábora nucené práce.

Zn. — ~~256~~ 256/H-7/9-1949

V Mladé Boleslavi, dne 8. září 1949.

Milan H a n k o, t. č. ve vazbě okres. soudu v Ml. Boleslavi.
zařazení do tábora nucené práce.

Výměr.

Komise č. 4 se sídlem v Mladé Boleslavi rozhodnutím ze dne
8. září 1949 zařadila podle § 2, odst. 1, písm. a) zákona
ze dne 25. října 1948, čís. 247 Sb. Milana H a n k o
naroz. dne 22/8 1929 v Kremnici okres Báňská Bystřice
povoláním kinooperátéra poslední bytem Žilina, Hurbanova 9
do tábora nucené práce v Dolním Jiřetíně na dobu 24 měsíců.

Komise zároveň na základě § 4 cit. zákona vyslovuje zákaz pobytu po
přechodu z tábora v určitém území okresu Jiřetice nad Bystřicí
příslušný územní úřad / zvláště v případě / s příslušnými /

Proti tomuto rozhodnutí lze se odvolat do 15 dnů po doručení to-
hoto výměru k ministerstvu vnitra. Odvolání jest podati u Komise. bezpečnost.
referenta okresního národního výboru v Mladé Boleslavi.
Odvolání nemá dle § 5 cit. zákona odkladného účinku.

Odvolání nutno opatřit 20 Kčs kolkem. Přílohy po 2 Kčs kolkem.

Důvody:

Milan Hanko společně s Vladimírem Pleško zpívali dne 6. dubna
1949 v Žilině na veřejném záchodě posměšnou písničku: "Haj husičky
haj, Gottwald nám dělá ráj, místo masti magerin, místo cukru sacharin,
haj husičky haj, srat na taký ráj". Dne 12/4 1949 odejeli oba do
Aše v úmyslu překročit ilegálně hranice do Německa. Tímto jedná-
ním projevili nepřátelský postoj k dnešnímu lidové demokratickému
zřízení a je nutno, aby byli dáni do tábora nucené práce za účelem
převychování.

Předseda komise:

